

ข้อคิดบางประการ เกี่ยวกับ ชาวจีนในประเทศไทย

๑. ความทั่วไป

โดยทั่วไป เมื่อพูดถึงชาวจีนในประเทศไทย เราอาจสังเกตเห็นได้ว่ามีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่ ๒ ประการ คือ

ก. ชาวจีนในประเทศไทย เป็นชนกลุ่มน้อยที่ผูกขาดการมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นชนกลุ่มน้อยที่เอาเปรียบชาวไทย ก่อให้เกิดความยุ่งยากทางเศรษฐกิจและการเมืองภายในประเทศไทยเป็นอันมาก สรุปทัศนคติประการแรกนี้ ก็คือ เป็นทัศนคติที่ไม่ดีต่อชาวจีนในประเทศไทยนั่นเอง

ข. ชาวจีนในประเทศไทย เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของประเทศมาสู่สภาพเท่าที่เป็นอย่างขณะนี้ ถ้าหากปราศจากชาวจีนแล้ว ประเทศไทยอาจยังไม่บรรลุถึงสภาพเศรษฐกิจอันเจริญรุ่งเรืองในปัจจุบันนี้ก็ได้ ทั้งนี้เพราะว่า ชาวจีนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำให้เกิดมีช่องว่างในทางเศรษฐกิจขึ้น โดยเฉพาะในด้านอาชีพ ชาวจีนจะประกอบอาชีพที่ชาวไทยไม่ต้องการทำ เช่น พ่อค้า และกรรมกร เป็นต้น สรุปก็คือ ชาวจีนในประเทศไทยในทัศนคติประการที่สองนี้ เป็นชนกลุ่มน้อยที่ประเทศไทยจะขาดเสียมิได้นั่นเอง จึงนับว่าเป็นทัศนคติที่ดีต่อชาวจีนในประเทศไทย^๑

ประเด็นที่น่าสนใจในความแตกต่างของทัศนคติดังกล่าว มิได้อยู่ที่ว่า ทัศนคติใดดี ทัศนคติใดถูก ทั้งนี้เพราะความจริงปรากฏว่า ทัศนคติทั้ง ๒ ประการนี้มีส่วนดีและส่วนถูกด้วยกันทั้งคู่ เพราะที่ทัศนคติแต่ละทัศนคตินั้นเป็นการมองความจริงอันเดียวกันจากแง่มุมที่ต่างกัน จึงถือว่าแต่ละทัศนคติเป็นทัศนคติที่ไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง แต่ถ้าหากรวมกันแล้วจะประกอบกันเป็นทัศนคติที่

๑. กุญชรเมธ มีถวิลถาวร บทบาทชาวจีนในประเทศไทย, วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโทเสนอต่อ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๑ หน้า ๓ ; Victor Purcell, *The Chinese in Southeast Asia*, (London : Oxford University Press, 1966), p. 164 ; Guy Hunter, *South-East Asia: Race, Culture & Nation* (London : Oxford University Press, 1966), pp. 39-41.

สมบูรณ์นั้น เนื่องจากตามความเป็นจริงแล้ว การมีชาวจีนในประเทศไทยมีทั้งผลดีและผลเสียต่อสังคมไทยโดยทั่วไป ซึ่งเป็นความจริงอันไม่มีผู้ใดปฏิเสธได้ สิ่งที่ยังรอการศึกษาค้นคว้าต่อไป ก็คือ การเปรียบเทียบผลดีและผลเสียของการมีชาวจีนในประเทศไทยต่างหาก ถ้าหากมีการศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง ผลของการศึกษาคงจะเป็นประโยชน์ต่อการที่รัฐบาลไทยจะวางนโยบายเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทยเป็นอย่างมากทีเดียว แต่การศึกษาเช่นว่านยังคงเป็นเรื่องที่อยู่ห่างไกลจากความจริงอยู่มาก เพราะบรรยากาศในการวิจัยในประเทศไทยมักไม่ค่อยเอื้ออำนวยมากนัก

เมื่อประเด็นมีไต่อยู่ที่ความผิดหรือถูกของทัศนะ ๒ ประการดังกล่าว ประเด็นสำคัญที่เราจะต้องพิจารณากันต่อไปในเรื่องนี้ ก็คือ ถ้าเราวิเคราะห์ดูแล้ว เราจะเห็นว่า ทัศนะ ๒ ประการนี้มีลักษณะเหมือนกันอยู่ประการหนึ่ง นั่นคือการยอมรับว่า ขณะนี้มีชาวจีนอยู่ในประเทศไทยแล้ว และชาวจีนเหล่านั้นจะต้องอยู่ในประเทศไทยต่อไปอีกนาน หรือตลอดกาลก็ได้ แม้ว่าทัศนะทั้ง ๒ จะมีไต่กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน เราก็คงอาจตีความได้ว่า การที่ประเทศไทยจะต้องมีชาวจีนอยู่ร่วมในสังคมด้วยนั้น เป็นสมมติฐานที่อยู่เบื้องหลังของทัศนะดังกล่าว ประเด็นนี้ต่างหากที่ถือว่าเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งที่ควรจะต้องได้รับการพิจารณาในการศึกษาถึงชาวจีนในประเทศไทย กล่าวอีกประการหนึ่งก็คือ ไม่ว่าเราจะมีทัศนะหรือไม่ก็ต่อชาวจีนในประเทศไทย ชาวจีนในประเทศไทยคงจะต้องอยู่ในสังคมไทยอีกนาน หรือตลอดกาลก็ได้

๒. ข้อเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย

๒.๑ จำนวนชาวจีนในประเทศไทยเท่าที่ประมาณกันโดยทั่วไปนั้นมีประมาณ ๓ ล้านคน ซึ่งรวมทั้งจีนต่างด้าวและจีนวัฒนธรรม การประมาณจำนวนดังกล่าวทำไว้หลายปีมาแล้ว ในปัจจุบันยังไม่มี การสำรวจเพิ่มเติม แต่เมื่อคำนึงถึงการเพิ่มของประชากร อาจเป็นไปได้ว่า ประชากรจีนต่างด้าวและจีนวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นเป็น ๔-๕ ล้านคนแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องนี้เป็นไปได้อย่างยิ่ง เพราะมีผู้สังเกตว่า การเพิ่มประชากรในชุมชนจีน เพิ่มเร็วกว่าการเพิ่มของประชากรของไทยและประเทศเอเชียอาคเนย์อื่น ๆ โดยทั่วไป นอกจากนี้ หลักฐานอีกประการหนึ่งซึ่งแม้ในปัจจุบันจะยังไม่มีการวิจัยอย่างจริงจัง แต่ก็อาจกล่าวจากความรู้สึกและประสบการณ์ได้ว่า ครอบครัวชาวจีนมีขนาดใหญ่กว่าครอบครัวของคนไทยโดยทั่วไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ถ้าหากถือว่าชาวจีนเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในประเทศไทย ชาวจีนก็เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุด (Largest Minority)

๒.๒ ในด้านการตั้งถิ่นฐาน ปรากฏว่า ชาวจีนนิยมอยู่ตามบริเวณเมืองมากกว่าชนบท
หงนอาจเนื่องมาจากว่า การทำมาหากินในบริเวณเมืองทำได้ง่าย และเหมาะสมกับความถนัดในทาง
อาชีพของชาวจีน ซึ่งได้แก่การค้าขายนั่นเอง เนื่องจากอาชีพอื่น ๆ เช่น การทำนา เป็นต้น คนไทย
เป็นฝ่ายผูกขาดเอาไว้ ชาวจีนอาจไม่ต้องการแย่ง หรือไม่ก็เห็นว่า อาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่หา
รายได้ดีก็ได้ ดังนั้น อาชีพจึงอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ชาวจีนนิยมอยู่ตามบริเวณเมืองใหญ่ ๆ มากกว่า
ชนบทหรือเมืองเล็ก ๆ นอกจากนี้ยังปรากฏด้วยว่า ชาวจีนส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัด
ใกล้เคียง ในภาคกลางจึงมีชาวจีนอยู่มากที่สุด รองลงไปได้แก่ภาคใต้ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ชาวจีนเคย
มาทำเหมืองแร่ในอดีต และปัจจุบันก็ค้าขายเหมือนชาวจีนโดยทั่วไป ส่วนภาคเหนือและโดยเฉพาะ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่แร้นแค้นที่สุด เป็นภาคที่ไม่ค่อยมีชาวจีนอยู่มากนัก สาเหตุ
สำคัญอีกประการที่ทำให้ชาวจีนอยู่ในภาคกลางและภาคใต้มากกว่าภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ อาจเนื่องมาจากในอดีต การคมนาคมของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่
ดีก็ได้ แต่ปัจจุบันนี้แล้ว ดังนั้นในอนาคต ชาวจีนอาจอพยพไปอยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียง
เหนือมากขึ้นก็ได้

๒.๓ แม้ว่า ชาวจีนในประเทศไทย จะมาจากตอนใต้ของประเทศจีนเกือบทั้งหมดก็ว่าได้
แต่ชาวจีนเหล่านี้ก็ต่างกันตามภาษาพูด ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มตามภาษาพูดจากจำนวนมากไปหาน้อยดังนี้

- (๑) เต๋จิว (Teochins)
- (๒) แคะ (Hakka)
- (๓) ไทหล่า (Hainanese)
- (๔) กวางตุ้ง (Cantonese)
- (๕) ฮกเกี้ยน (Hokkien)

นอกจากจะมีจำนวนมากขึ้นกว่ากันดังกล่าว เราอาจจะสังเกตเห็นต่อไปอีกว่า กลุ่มภาษา
เหล่านี้มีอาชีพตามความถนัดต่างกัน ตัวอย่างเช่น

- (๑) เต๋จิว ทำอาชีพประกอบการเป็นพ่อค้าส่งส่วนมาก
- (๒) กวางตุ้ง ทำอาชีพเป็นช่างกลและช่างไม้
- (๓) ไทหล่า ทำอาชีพเป็นคนรับใช้ในบ้าน ภัตตาคารและสโมสร

ข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ ภาษาของทั้ง ๕ กลุ่มนี้ต่างกัน จนพูดกันไม่รู้เรื่อง ฉะนั้น
หากจะติดต่อกันต้องใช้ภาษากลาง ที่เรียกว่า แมนดาริน หรืออีกชื่อ

ในทัศนคติความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มภาษาดังกล่าว ปรากฏว่า แต้จิวเป็นกลุ่มที่มีฐานะทาง
การค้ำชูที่ใหญ่ที่สุด จนถึงบางครั้งเป็นท่อน้ำของผู้อื่น ๆ พวกกวางตุ้งก็มีทัศนคติไม่ดีต่อพวก
แต้จิว โดยถือว่าแต้จิวเป็นผู้ค้ำชูใหม่ มีพื้นเพเป็นไพร่มาแต่เดิม แม้ร่ำรวยก็เป็นการร่ำรวยแบบ
บ้านนอก ซึ่งกว่านั้น ในภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งเป็นภาคที่พวกฮกเกี้ยนตั้งมั่น โดยส่วนใหญ่
เป็นผู้มั่งคั่งและมีอิทธิพลในทางการเมืองของท้องถิ่น พวกฮกเกี้ยนก็ถือว่าเป็นผู้สูงกว่าพวกแต้จิว

สำหรับการแต่งงานระหว่างกลุ่มนี้ แม้แต่ละกลุ่มจะแต่งงานกันเอง แต่ก็ไม่มีข้อห้าม
มิให้แต่งงานระหว่างกลุ่มภาษาที่ต่างกัน เพราะปรากฏว่า มีการแต่งงานระหว่างกันอยู่เสมอ ข้อที่
น่าสนใจก็คือ ฐานะของหญิงแต้จิวเป็นฐานะทางสังคมที่ต่ำกว่าหญิงจีนของกลุ่มภาษาอื่น ๆ

ในข้อนี้ ผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็นว่า ชาวจีนในประเทศไทยส่วนมากหรือเกือบทั้งหมด
มาจากตอนใต้ของประเทศจีน เพื่อชี้ให้เห็นถึงลักษณะทางสังคมของชาวจีนทั่วไปอีกประการหนึ่ง
แต่รายละเอียดเกี่ยวกับภาษา อาชีพ และทัศนคติที่มีต่อกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ นั้น เป็นความแตกต่าง
กันตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชุมชนชาวจีน แต่ก็ได้เป็นสาเหตุสำคัญที่จะต้องทำให้เราถือว่า ชาว
จีนเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มเดียวกันไม่ได้ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้เขียนเพียงแต่จะชี้ให้เห็นความสัมพันธ์บาง
ประการในชุมชนชาวจีนเท่านั้น เหตุผลที่ผู้เขียนเห็นว่า ความแตกต่างดังกล่าวไม่มีความสำคัญพอ
ที่จะทำให้เราถือว่าชาวจีนเป็นชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มนั้น ก็คือ ในความเป็นจริง มีปัจจัยหลายอย่าง
ทำให้ชาวจีนเหล่านี้ รวมกันเป็นเพียงกลุ่มเดียว แม้จะมีความแตกต่างกันดังกล่าว ตัวอย่างเช่น

- (ก) ไม่มีการมุ่งร้ายหมายขวัญ หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างเปิดเผยระหว่างกลุ่มภาษา
- (ข) ในย่านธุรกิจและบริเวณที่อยู่อาศัย กลุ่มภาษาเหล่านี้ก็อยู่ผสมปนกัน และไม่ลงเฝ้า
จะร่วมกันในประเพณีและกิจกรรมต่าง ๆ ของชนชาวจีน
- (ค) มีความพยายามที่จะใช้ภาษากลาง หรือแมนดารินติดต่อกันและในการศึกษา
- (ง) มีการแต่งงานระหว่างกันในกลุ่มภาษา ๕ กลุ่มดังกล่าว
- (จ) วัฒนธรรมในการแต่งกายและความนับถือศาสนาโดยทั่วไปก็เหมือน ๆ กัน

๒.๔ ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย คือ ชาวจีนที่อพยพมานั้น
เป็นชาวจีนที่มีการศึกษาค่ำ และเป็นชาวนามาก่อนเป็นส่วนใหญ่ วัฒนธรรมที่นำเข้ามาจึงเป็น
วัฒนธรรมท้องถิ่นของจีนภาคใต้เป็นสำคัญ จึงไม่อาจเป็นตัวแทนของ "วัฒนธรรมจีน" ในความ
หมายที่แท้จริง กล่าวอีกประการหนึ่งก็คือ ชาวจีนในประเทศไทยมิได้นำเอาวัฒนธรรมของ

“ชนชั้นสูง” มาด้วย และสาเหตุของการอพยพอาจกล่าวได้ว่า เนื่องจากปัจจัยผลักดัน (Push Factors) ของประเทศจีนเอง และปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ของประเทศไทย

ปัจจัยผลักดันของประเทศจีน ได้แก่ ความยุ่งยากทางการเมืองบ้าง การอึดอัดขัดสนในการทำมาหากินบ้าง แต่ที่สำคัญที่สุดสำหรับชาวจีนภาคใต้ของจีน คือ ปัจจัยผลักดันทางเศรษฐกิจ

ส่วนปัจจัยดึงดูดของประเทศไทยนั้นก็ ได้แก่ โอกาสในการทำมาหากินเป็นสำคัญ ประกอบกับความอดทนของคนไทยต่อชาวต่างชาติด้วย

๒.๕ ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่ง ก็คือ ชาวจีนมีอิทธิพลอย่างมากในทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และในการดำเนินชีวิตในประเทศไทย ชาวจีนมุ่งทำมาหากิน มากกว่าจะเข้าไปยุ่งในกิจกรรมทางการเมืองของไทย

๓. ลักษณะทางสังคมบางประการของชาวจีนในประเทศไทย

ลักษณะสังคมบางประการที่จะกล่าวถึงนี้ ถือได้ว่าเป็นลักษณะทั่วไปของชาวจีนไม่ว่ากลุ่มภาษาใด ทั้งนี้เพราะเรายอมรับกันแล้วว่า แม้จะมีความแตกต่างกันบ้างภายในกลุ่ม แต่ถ้าหากมองลักษณะร่วมกันแล้ว จำเป็นที่เราจะต้องถือว่า ชาวจีนเป็นกลุ่มเดียวกัน และลักษณะทางสังคมดังกล่าวนี้ จะมุ่งหนักไปในการจัดระเบียบสังคม (social organization) ในบางแง่เป็นสำคัญและการกล่าวถึงการจัดระเบียบสังคมของชาวจีนนี้ จะกล่าวเปรียบเทียบกับการจัดระเบียบสังคมไทยในแง่หนึ่ง ๆ ควบคู่ไปด้วย เพื่อจะทำให้เห็นลักษณะทางสังคมของชาวจีนเด่นชัดขึ้น

๓.๑ การจัดระเบียบภายในครอบครัว

ในทางสังคมวิทยา เราอาจกล่าวได้ว่า การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวของชาวจีนนั้นเป็นแบบครอบครัวขยาย (Extended Family) โดยที่ครอบครัวแต่ละครอบครัวรับเอาญาติอื่น ๆ ไว้เป็นสมาชิกช่วยกันทำมาหากิน นอกเหนือไปจากพ่อแม่และลูก ๆ ดังนั้นจะสังเกตเห็นว่า ในครอบครัวแต่ละครอบครัวของชาวจีน จะต้องมียาติอื่น ๆ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย หลาน เหลน พี่ชาย น้องชาย พี่สาว น้องสาว พี่เขย น้องเขย พี่สะใภ้ น้องสะใภ้ แทรกอยู่ด้วยเสมอ การเคารพเชือฟังกันภายในครอบครัว ก็คือฝ่ายชายที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นหัวหน้า อันเป็นค่านิยมเนื่องมาจากความเชื่อในเรื่องการเคารพวิญญาณของบรรพบุรุษ ความเหลื่อมล้ำทางฐานะภาพ (Status) ระหว่างชายกับหญิงนั้นรุนแรงมาก จนกระทั่งเห็นได้ว่า การจัดระเบียบสังคมแบบนี้ ปฏิบัติกันคือหญิงราวกับทาส และ

ค่านิยมที่สัมพันธ์กับการมีบุตรว่า มื้อคติในการที่จะมีบุตรชายมากกว่าบุตรสาว การควบคุมการใช้จ่ายในครอบครัวจะอยู่กับฝ่ายชาย การจัดระเบียบภายในครอบครัวแบบนี้ ผิดกับการจัดระเบียบทางครอบครัวของไทยเพราะของไทยหนักไปในทางเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวพื้นฐาน (Nuclear Family) ซึ่งอยู่กันแบบพ่อแม่และลูก ๆ การให้เกียรติต่อฝ่ายชายก็เหมือนจีน แต่มีปริมาณไม่มากเกินไป ด้วยชายแม่เป็นหัวหน้าครอบครัว แต่ก็ไม่ได้มีอำนาจเด็ดขาดเหมือนหัวหน้าครอบครัวของชาวจีน การเงินทางครอบครัวมักตกอยู่ในอำนาจของฝ่ายหญิง การมีบุตรก็มีค่านิยมชอบแต่บุตรชายเหมือนชาวจีน แม้การสังคมนระหว่างญาติจะมีอยู่ แต่ก็ไม่นั่นแน่นแบบชาวจีน เพราะขาดความเชื่อในเรื่องการเคารพวิญญาณบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นเครื่องผูกพันครอบครัวและญาติให้มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น

ดังนั้น ประเพณีในการรวมกลุ่มเบื้องต้น คือ กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ จึงปรากฏว่าการรวมกลุ่มของชาวจีนแน่นแฟ้นกว่าการรวมกลุ่มกันของคนไทย ยิ่งกว่านั้น การช่วยเหลือระหว่างเครือญาติของชาวจีน ก็มีมากกว่าเครือญาติของคนไทย อย่างน้อยก็ในทางปฏิบัติ ความหมายของการมีกลุ่มแบบแน่นแฟ้น ก็คือการมีกลุ่มอย่างหละหลวม ก็คือ ชาวจีนทราบถึงคุณค่าของกลุ่มมากกว่าคนไทย ซึ่งมักจะได้รับการกล่าวขวัญว่า เป็นปัจเจกชนนิยม (individualism) อันหมายถึงว่า ไม่ค่อยเห็นคุณค่าของการรวมกลุ่มนัก ความหมายอีกประการหนึ่งก็คือ การที่มีกลุ่มแน่นแฟ้นเป็นเพราะว่าสมาชิกยอมปฏิบัติตามบรรทัดฐาน (Norm) ของกลุ่ม ดังนั้น ชาวจีนจึงได้เป็นผู้มีระเบียบวินัยในความหมาย Self Discipline โดยการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่มกันเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มที่หละหลวม อันเป็นกลุ่มที่สมาชิกไม่ค่อยยอมปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่มนัก ดังนั้น สมาชิกของกลุ่มประเภทนี้ จึงมักเป็นผู้จะทำอะไรตามใจตนเอง อย่างที่เคยมีคำพังเพยเกี่ยวกับคนไทยว่า "ทำอะไรตามใจ คือไทยแท้" ซึ่งหมายถึงการที่ไม่ต้องการยอมรับบรรทัดฐานของกลุ่มนั่นเอง

๓.๒ การรวมกลุ่มเหนือระดับครอบครัวและเครือญาติ

ดังได้กล่าวไว้ในข้อ ๓.๑ ว่า การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในครอบครัวและเครือญาติของชาวจีนนั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของประเพณีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของชาวจีน ประเพณีดังกล่าวได้ปรากฏให้เห็นเหนือระดับครอบครัวและกลุ่มเครือญาติอีกด้วย ดังนั้น เราจึงเห็นได้ว่า ชาวจีนในประเทศไทยมีกลุ่มต่าง ๆ มากมาย เช่น กลุ่มภาษาหรือสมาคมภาษา, กลุ่มอาชีพ หรือสมาคมพ่อค้า โรงเรียนและหอการค้า แม้กระทั่งสมัยหนึ่งก็มีสมาคมกรรมกร วัตถุประสงค์สำคัญของการ

รวมกลุ่มต่าง ๆ นั้นก็เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ เพราะความสภาพของชาวจีนภาคใต้ของ ประเทศจีนทำให้ต้องรวมกันช่วยตนเอง และช่วยเหลือกันและกัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากการช่วยเหลือกันและกันจะเป็นสาเหตุสำคัญให้มีการรวมกลุ่มกันตั้งกล่าวแล้ว จะเห็นว่า กลุ่มยังคงอยู่ได้ก็เพราะปัจจัยอีกประการหนึ่ง นั่นคือ การปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่กลุ่มตั้งไว้ให้ สมาชิกปฏิบัติตาม

ในด้านกิจกรรมของกลุ่มนั้น ก็มีแตกต่างกันไปตามความต้องการของกลุ่ม ดังนั้น กิจกรรม อาจจะเป็นการให้บริการต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาลและโรงเรียน อันเป็นกิจกรรมทางสังคม หรือ อาจเป็นกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ เช่น สมาคมการค้า หรือบางครั้งเกิดกิจกรรมด้านการเมือง เช่น หอการค้าจีน ซึ่งทำหน้าที่ต่อรองกับรัฐบาลไทย เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนจีน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ในเรื่องนั้นคนไทยขาดอยู่มาก และเป็นปัญหาอยู่แม้กระทั่งทุกวันนี้ นั่นคือ เราขาดการรวมกลุ่มอย่างแท้จริง ด้วยเหตุผลตรงกันข้าม ซึ่งได้แก่ การไม่มีประเพณีช่วยเหลือ อย่างจริงจัง และการขาดการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่มมากมาย ไม่ว่าในทางเศรษฐกิจ การ เมือง หรือสังคม รวมไปถึงสมาคมต่าง ๆ นั่นก็เป็นเพียงกลุ่มในนาม ซึ่งมีได้ทำหน้าที่อย่างแท้จริง

๑.๓ ระบบความเชื่อของชาวจีน

อาจกล่าวได้ว่า ระบบความเชื่อของชาวจีนกับคนไทยนั้น มีลักษณะคล้าย ๆ กัน โดยที่ เป็นความเชื่อที่เป็นแบบสังเคราะห์ (Synthesization) หมายถึง เป็นการยอมรับระบบความเชื่อ หลาย ๆ อย่างไว้ด้วยกัน เช่น วิญญาณนิยม (Animism) พุทธศาสนา (Buddhism) และหลักจริยธรรม (Ethical Code) โดยที่มิได้เกิดมีความรู้ สึกว่าเป็นระบบความเชื่อที่ผิดกัน

แต่ที่แตกต่างกัน คือ การเอาค่านิยมของตนเอง ไปตีความหมายใช้ระบบความเชื่อเหล่านั้น ดังนั้น จะเห็นได้จากตัวอย่างเรื่องพุทธศาสนา ชาวจีนจะมุ่งหนักไปในทางลัทธิมหายาน ส่วนคน ไทยหนักไปในทางลัทธิเถรวาทหรือหินยาน

จุดมุ่งหมายสำคัญที่ได้จากการนับถือศาสนาของชาวจีน จึงมุ่งที่ความสำเร็จทางวัตถุ (Material Success) เช่น ความสำเร็จในด้านการค้า และความร่ำรวย ส่วนของคนไทย หนักไป ในความสำเร็จทางจิตใจมากกว่า (Spiritual Success)

ในเรื่องนี้ แบบหรือรูปของการนับถือศาสนาของคนจีนและคนไทยจึงไม่ต่างกันนัก แต่ค่านิยมที่อยู่เบื้องหลังการนับถือศาสนาต่างหาก ที่ทำให้ชาวจีนต่างจากชาวไทย ยกตัวอย่างเช่น การ

นับถือศาสนาแบบมหายาน ซึ่งมีหลักการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นสำคัญ ก็ตรงกับค่านิยมหรือประเพณีเดิมของจีน จะเห็นได้ว่า ผู้นับถือมหายาน ต่างเถียงกันบรรลุพระอรหันต์ทีหลัง โดยจะขอช่วยให้ผู้อื่นบรรลุก่อน ส่วนคนไทยนั้น เนื่องจากยึดกับอุดมการณ์แบบหินยาน ซึ่งมีหลักอยู่ว่าตนเองต้องบรรลุอรหันต์ก่อน จึงจะสามารถช่วยผู้อื่นให้บรรลุตามได้ ซึ่งก็ต้องตรงกับประเพณีและค่านิยมดั้งเดิมของไทยในเรื่องปัจเจกชนมาก

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การเน้นหนักในทางปฏิบัติทางศาสนาของคนจีนกับคนไทยต่างกัน โดยที่ชาวจีนมุ่งหาความสำเร็จทางวัตถุ (Material Success) ส่วนของคนไทยมุ่งแสวงหาความสำเร็จทางจิตใจ (Spiritual Success)

จากลักษณะทางวัฒนธรรมและสังคมดังกล่าว เราอาจหันกลับมาดู การสะท้อนออกทางบุคลิกภาพของชาวจีนและชาวไทยได้ดังต่อไปนี้

ชาวจีน	ชาวไทย
๑. วัตถุนิยม (Materialistic)	๑. จิตนิยม (Idealistic)
๒. ขยันขันแข็ง (Active)	๒. เฉื่อยชา (Passive)
๓. ขยัน (Diligent)	๓. เกียจคร้าน (Lazy)
๔. ระเบียบวินัย (Self-Disciplined)	๔. ปัจเจกชนนิยม (Individualistic)

๔. นโยบายเกี่ยวกับชาวจีน

สิ่งที่เราจะต้องพิจารณากันต่อไปก็คือ รัฐบาลไทยควรมีนโยบายอย่างไรต่อชาวจีนในประเทศไทย? รัฐบาลไทยควรได้รับการแนะนำให้กำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมชาวจีนในประเทศไทยอย่างไร? เห็นได้ชัดว่า การที่คนไทยจะกำหนดความสัมพันธ์กับชาวจีนในประเทศไทยไปในทำนองเดียวกันได้นั้น ขึ้นอยู่กับความแน่นอนของนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวจีนในประเทศไทยเป็นสำคัญ

เท่าที่เห็นมาในอดีต การกำหนดนโยบายของรัฐบาลต่อชาวจีนในประเทศไทยนั้น มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทยพยายามชี้ให้เห็นว่า การกำหนดนโยบายของรัฐบาลถือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นสำคัญ^๒ ดังนั้น การดำเนินการกับชาวจีนใน

๒. กู รักษ์กับ บุษยพันธ์, ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย, (นครหลวงฯ. โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๐๕) หน้า ๖๕-๔๕

ประเทศไทยส่วนใหญ่ จึงมุ่งที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นสำคัญ มาตรการที่ใช้เท่าที่ปรากฏ จึงมีทั้งการให้บรรดาศักดิ์แก่ชาวจีน การให้สัญชาติแก่ชาวจีน การยังคงให้ชาวจีนเรียนภาษาไทย การจำกัดอาชีพของชาวจีน^๓ เป็นต้น โดยมุ่งการผสมกลมกลืน (assimilation) ชาวจีน แต่ถ้าเราพิจารณาดูให้ดี เราจะเห็นว่า การขั้ตกันนี้ในมาตรการของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวจีนในประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความไม่แน่นอนนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวจีน

ธรรมชาติของการแข่งขันกันนี้ในมาตรการที่ปฏิบัติต่อชาวจีน อันสะท้อนให้เห็นความไม่แน่นอนนโยบายของรัฐบาล ก็คือมาตรการในแง่บวก แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลต้องยอมรับชาวจีนเข้าไว้ในสังคมของตน และมุ่งการผสมกลมกลืนเป็นสำคัญ ส่วนมาตรการในแง่ลบ แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไม่ยอมรับชาวจีนเข้าไว้ในสังคม และพยายามกำจัดชาวจีนให้ออกไปเสียจากสังคมไทย ที่ร้ายกว่านั้นก็คือ รัฐบาลเกือบทุกสมัยมักใช้มาตรการที่ขั้ตกันนี้ควบคู่กันไปเสมอ ซึ่งแสดงว่าประเทศไทยยังไม่เคยมีนโยบายที่แน่นอนในเรื่องนี้

เมื่อพิจารณานโยบายของรัฐบาลในเรื่องนี้ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ชัดว่า รัฐบาลมักนิยมมองเหตุการณ์ในระยะสั้น ๆ ในการกำหนดนโยบายต่อชาวจีนในประเทศไทย จึงถือได้ว่าเป็นนโยบายระยะสั้น (short-term policy) ยังไม่เคยปรากฏเลยว่า รัฐบาลพยายามมองเหตุการณ์ไกลล่วงหน้า เพื่อนำมากำหนดนโยบายต่อชาวจีนให้เป็นนโยบายระยะยาว (long-term policy) ผู้เขียนมีความเห็นว่า ทราบืดที่รัฐบาลยังไม่พยายามกำหนดนโยบายระยะยาวต่อชาวจีนในประเทศไทยแล้ว มาตรการที่ปฏิบัติต่อชาวจีนโดยทั่วไปก็จะคงขั้ตกันอยู่ตลอดไป

สิ่งที่รัฐบาลควรทำคือ การศึกษาชาวจีนในประเทศไทยตามความเป็นจริง วิธีการที่จะใช้ศึกษาควรใช้แบบวัตถุประสงค์ (Objective) ดังที่นักปราชญ์ทางด้านจีนโพ้นทะเลส่วนมากจะใช้ เท่าที่ปรากฏ การศึกษาชาวจีนโพ้นทะเลในอดีต โดยมากใช้การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และการเมือง (Historical and Political Approach) อันแสดงถึงการศึกษาแบบอัตวิสัย แต่ในระยะหลัง ๆ นี้ การศึกษาแบบอัตวิสัย ได้มีผู้นำมาใช้ศึกษาชาวจีนโพ้นทะเลมากขึ้น^๔ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ถ้าหากประเทศไทยต้องการศึกษาชาวจีนในประเทศไทยเพื่อหาข้อมูลสำหรับวางนโยบายระยะยาวในเรื่องนี้แล้ว เป็นการสมควรอย่างยิ่งในการที่จะนำวิธีการศึกษาทางสังคมศาสตร์มาใช้ศึกษา แทนวิธีการ

๓. Ibid.

๔. ๗ Victor Purcell, *op. cit.*, p. 30.

ศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และการเมือง ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาที่ยอมรับกันอยู่ในขณะนี้ว่า เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการให้ข้อมูลเพื่อประกอบการวางแผนและนโยบายได้เป็นอย่างดี

ในบทความนี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์จะกล่าวถึงแนวความคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางที่รัฐบาลจะได้พิจารณาประกอบในการกำหนดนโยบายต่อชาวจีนในประเทศไทยในอนาคต

ในทางสังคมวิทยา การพิจารณาดังชนกลุ่มน้อย (Minority) นั้น เรามักจะมองชนกลุ่มน้อยในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งกลุ่มวัฒนธรรมที่ต่างกันสองกลุ่มมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน กลุ่มวัฒนธรรมสองกลุ่มดังกล่าว กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มของคนส่วนใหญ่ เราเรียกว่า Majority ปรากฏการณ์เช่นนี้จะปรากฏในสังคมประเทศทุกสังคมในโลก (โดยเฉพาะปัจจุบันเมื่อการคมนาคมระหว่างสังคมประเทศต่าง ๆ ในโลกสะดวกและรวดเร็ว) จึงกล่าวได้ว่า ปรากฏการณ์ทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างวัฒนธรรม มีปรากฏอยู่ทั่วไป

ความจริงอันเกิดจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างวัฒนธรรมนั้น ปรากฏว่า

๑. ชนกลุ่มใหญ่ พยายามกลืนชนกลุ่มน้อย
๒. ชนกลุ่มน้อย พยายามหาทางผสมกลมกลืนกับชนกลุ่มใหญ่

พฤติกรรมของกลุ่มวัฒนธรรมดังกล่าว อาจก่อให้เกิดผลแตกต่างกันในความพยายามที่จะผสมกลมกลืนกัน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

๑. หากชนกลุ่มใหญ่มีความต้องการผสมกลมกลืนชนกลุ่มน้อย แต่ถ้าชนกลุ่มน้อยไม่ต้องการผสมกลมกลืน การผสมกลมกลืนก็ไม่เกิดขึ้น

๒. หากชนกลุ่มน้อยต้องการผสมกลมกลืนกับชนกลุ่มใหญ่ แต่ชนกลุ่มใหญ่ไม่ต้องการผสมกลมกลืนก็ไม่เกิดขึ้นเช่นกัน

๓. ดังนั้น การผสมกลมกลืนกันระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมสองกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อกลุ่มวัฒนธรรมสองกลุ่มนั้นยินยอมพร้อมใจกันที่จะผสมกลมกลืนกัน

ข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นแนวความคิดที่เกิดจากการศึกษาชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยโดยทั่วไป ดังนั้น จึงอาจนำมาเป็นแนวความคิดศึกษาชาวไทย-ชาวจีนได้ภายในสังคมไทย เพราะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมไทยกับกลุ่มวัฒนธรรมจีน คงมีความสัมพันธ์กันอยู่ภายในขอบเขตแนวความคิดดังกล่าว

ความหมายของแนวความคิดทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย ซึ่งจะมีก่อนโยบายชาวจีนของรัฐบาลในอนาคต ก็คือ ประการแรก รัฐบาลต้องถามตัวเองว่า มีความประสงค์จะผสมกลมกลืนชาวจีนหรือไม่? และขณะเดียวกันต้องศึกษาให้รู้แน่ว่า ชาวจีนมีความต้องการจะถูกผสมกลมกลืนหรือไม่? ทั้งนี้เพราะถ้าหากรัฐบาลกำหนดนโยบายผสมกลมกลืนชาวจีนขึ้น แต่ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยังไม่ต้องการกลมกลืนกัน ก็ยากที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดขึ้นได้ แต่สิ่งที่แน่นอนประการหนึ่งในเรื่องนี้ ก็คือ ชาวจีนยังคงจะต้องเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยต่อไปอีกนานไม่มีกำหนด ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น เท่าที่กล่าวมาถึงตอนนี้ ผู้เขียนมิได้ตั้งใจจะให้รัฐบาลหาทางผสมกลมกลืนชาวจีนในประเทศไทยแต่อย่างใด ผู้เขียนเพียงแต่จะชี้ให้เห็นว่า ถ้ารัฐบาลจะกำหนดนโยบายผสมกลมกลืนชาวจีน รัฐบาลจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความจริงดังกล่าว หรือเป็นแนวทางกำหนดต่อไปว่า นโยบายผสมกลมกลืนจะเป็นไปได้เพียงไร

อย่างไรก็ตาม ยังมีเรื่องที่จะต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า แนวความคิดในเรื่องการผสมกลมกลืนนั้น เราอาจดูได้จากประสบการณ์ของสหรัฐฯ ซึ่งมีวิวัฒนาการด้านแนวความคิดเรื่องการผสมกลมกลืนวัฒนธรรม พร้อมทั้งมาตรการที่ใช้ ซึ่งนายมิลตัน กอร์ดอน (M.M. Gordon)^๕ ได้กล่าวไว้ ดังนี้ใจความดังต่อไปนี้

ก. **Anglo-Conformity** คือ การผสมกลมกลืนวัฒนธรรม โดยกำหนดให้วัฒนธรรมตะวันตกวัฒนธรรมหนึ่งเป็นหลัก เช่นในสหรัฐฯ ตลอดจนที่จะใช้วัฒนธรรมอังกฤษเป็นหลัก โดยให้กลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยสละวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน วิธีการที่จะดำเนินการตามนโยบายผสมผสานกลมกลืนแบบนี้ คือ การโอนสัญชาติเป็นสัญชาติเดียวกัน และมีการบังคับทางด้านการศึกษา โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นต้น ผลปรากฏว่า แม้จะใช้วิธีการดังกล่าว กลุ่มวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยก็ยังคงมีอยู่คราบเท่าทุกวันนี้ แต่ก็นับได้ว่า เป็นความพยายามของรัฐบาลสหรัฐฯ ประการหนึ่งใน การดำเนินการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อย

ข. **Melting-Pot** เป็นวิธีการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมอีกแบบหนึ่ง อันเป็นผลจากความล้มเหลวของวิธีการแรก วิธีที่สองนี้สร้างขึ้นเพื่อแก้ข้อบกพร่องวิธีการแรก โดยคำนึงว่า ถ้าจะให้ การผสมกลมกลืนวัฒนธรรมเกิดขึ้น จะต้องมีการนำเอาปัจจัยจากวัฒนธรรมของกลุ่มต่าง ๆ มารวมกัน แล้วหล่อหลอมให้เป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้น การผสมกลมกลืนวัฒนธรรมจึงจะมีผลสำเร็จได้ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่า ชนกลุ่มน้อยคิดจะดำรงและรักษาวัฒนธรรมของตนเอาไว้แม้กระทั่งปัจจุบันนี้ วิธีการ

๕. Milton M. Gordon, "Assimilation in America: Theory and Reality" in Peter I. Rose (ed.), *The Study of Society*, (New York: Random House, Inc., 1967), pp. 409-423.

ที่สอนนี้ให้รำลึกว่าวิธีแรก และมีทางเป็นไปได้มากกว่า เพราะเป็นการเริ่มยอมรับความสำคัญของวัฒนธรรมของกลุ่มต่าง ๆ โดยไม่ยอมรับวัฒนธรรมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ก. **Cultural Pluralism** แม้ว่าสหรัฐ ฯ จะพยายามอย่างยิ่งที่จะให้มีการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยในประเทศของตน โดยวิธีการที่เรียกว่า Anglo-Conformity และ Melting-pot ดังกล่าวข้างต้น ปรัชญาการที่ยังคงมีอยู่ก็คือ กลุ่มต่าง ๆ ก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมของตนเองไว้ ซึ่งเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้การผสมกลมกลืนวัฒนธรรมที่สหรัฐ ฯ พยายามทำนั้น ประสบกับความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น ในระยะหลัง ๆ นี้ สหรัฐ ฯ จึงหันหลังให้กับวิธีการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมดังที่ได้เคยปฏิบัติมา แต่ได้พยายามค้นหาวิธีการใหม่ ๆ มาดำเนินการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ เนื่องจากแน่ใจแล้วว่า กลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ อารมณ์รักชาติวัฒนธรรมของตนไว้ มิยอมให้หายไป สหรัฐ ฯ จึงหันมาดำเนินนโยบายให้วัฒนธรรมของกลุ่มต่าง ๆ คงอยู่ แต่ให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบ มีบูรณาการ (Integration) ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ กล่าวอีกประการหนึ่ง ก็คือ สหรัฐ ฯ เลิกนโยบายผสมกลมกลืนวัฒนธรรมตามแนวความคิดเรื่อง Assimilation แต่หันกลับมาใช้ให้วัฒนธรรมต่าง ๆ อยู่ร่วมกันได้ในสังคมเดียวกันตามแนวความคิดเรื่อง Integration

รัฐบาลไทยอาจถือเอาประสบการณ์ของสหรัฐ ฯ อย่างใดอย่างหนึ่งในสามอย่างดังกล่าวข้างต้น มาเป็นวิธีการปฏิบัติต่อชาวจีนในประเทศไทยก็ได้ ถ้าหากพิจารณาเห็นว่าเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย หลังจากมีการศึกษาทางนี้ที่ได้อย่างถ่องแท้แล้ว นั้นหมายถึงว่า ถ้าหากรัฐบาลไทยกำหนดเอาวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวข้างต้นเป็น "อุดมการ" ในการปฏิบัติต่อชาวจีนในประเทศไทยแล้ว ผู้เขียนเชื่อว่า "อุดมการ" นั้นจะเป็นแนวทางของคนไทยทั่วไปในการที่จะปฏิบัติต่อชาวจีนอย่างสอดคล้องต่อกัน

ถ้าหากจะกล่าวโดยสรุปในเรื่อง "อุดมการ" ต่อชาวจีนสำหรับรัฐบาลไทยในอนาคต รัฐบาลไทยจะต้องเลือกเอาระหว่างทั้งสองสิ่งคือ การผสมกลมกลืน (Assimilation) หรือบูรณาการ (Integration)

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่รัฐบาลไทยต้องมีนโยบายแน่นอนต่อชาวจีนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากปราศจากนโยบายที่แน่นอนแล้ว เป็นการยากที่จะไม่ทำให้มาตรการต่อชาวจีนขัดกันเอง ตัวอย่างเช่น บางสมัยปรากฏให้เห็นว่า รัฐบาลพยายามใช้นโยบายผสมกลมกลืน อันแสดง

ถึงความต้องการที่จะรวมเอาชาวจีนไว้ในสังคมไทย แต่ในขณะเดียวกัน รัฐบาลไทยก็ใช้มาตรการบางประการที่แสดงถึงการไม่ยอมรับชาวจีนไว้ในสังคมไทย เช่น ถือว่าชาวจีนเป็นประชาชนประเภทสอง (Second Class Citizen) เป็นต้น

ดังนั้น ในโอกาสต่อไป ถ้าหากรัฐบาลเลือกเอานโยบายผสมกลมกลืนเป็นหลักในการปฏิบัติต่อชาวจีน รัฐบาลก็ต้องพยายามเลิกมาตรการบางอย่างซึ่งขัดแย้งกับมาตรการในการผสมกลมกลืน หรือถ้าหากเลือกใช้ใช้นโยบายบูรณาการก็จำเป็นต้องเลิกมาตรการที่ก่อให้เกิดการผสมกลมกลืน

เท่าที่กล่าวข้างต้นนั้น เป็นเพียงแนวความคิดกว้าง ๆ สำหรับรัฐบาลจะพิจารณาเกี่ยวกับความจริงในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวในการกำหนดนโยบายกว้างๆ และนโยบายระยะยาวต่อชาวจีนเท่านั้น ยังมีได้เข้าไปในรายละเอียดในการกำหนดมาตรการในการปฏิบัติต่อชาวจีนแต่อย่างใด แต่ผู้เขียนก็เห็นว่า เป็นความจำเป็นประการแรกที่รัฐบาลจะต้องคำนึงถึง ทั้งนี้เพราะว่า ในอดีตไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานในด้านใดก็ตาม รัฐบาลขาดการพิจารณาถึงแนวความคิดกว้าง ๆ ซึ่งจะใช้เป็นหลักการในการกำหนดรายละเอียดในทางปฏิบัติ จึงมักปรากฏว่า วิธีการที่กำหนดในทางปฏิบัติจึงมักไม่นำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากเป้าหมายที่กำหนดก็ไม่มีคามแน่นอนแต่อย่างใด

ในทางปฏิบัตินั้น เมื่อเรามีความคิดทางทฤษฎีเป็นหลักแล้ว การที่จะตกลงใจเลือกเอา "อุดมการณ์" ใด ๆ คืออุดมการณ์แบบผสมกลมกลืน (assimilation) หรืออุดมการณ์แบบบูรณาการ (integration) รัฐบาลต้องศึกษาความเป็นจริง (reality) ในสังคมของตนประกอบว่า ความเป็นจริงเอื้ออำนวยให้ใช้อุดมการณ์แบบใด ถ้าหากมีการศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง อาจปรากฏได้ว่า ประเทศไทยควรใช้อุดมการณ์แบบบูรณาการ ซึ่งอาจมีผลก่อให้เกิดการผสมกลมกลืนกันทางวัฒนธรรมก็ได้ ทั้งนี้เพราะแนวความคิดทางทฤษฎีเป็นเพียงสิ่งที่เราสร้างขึ้นจากสติปัญญา เพื่อให้ใกล้เคียงกับความจริงที่สุด แต่ถ้าหากเราศึกษาจากความจริงแล้ว เราอาจนำผลมาดัดแปลงทฤษฎีให้เหมาะสมขึ้น ปัจจุบันไม่มีการศึกษาถึงเรื่องนี้เลย ทั้งนี้เพราะแม้แนวความคิดทางทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ก็ยังหาผู้สนใจไม่มีใครได้ จึงเป็นที่หวังว่าในอนาคตจะมีการศึกษาในด้านนี้อย่างจริงจังเสียที

ข้อเท็จจริงบางประการที่รัฐบาลไทยจะต้องคำนึงถึงในการที่จะใช้นโยบายผสมกลมกลืนหรือนโยบายบูรณาการ มีดังต่อไปนี้

๔.๑ จำนวนชาวจีนในประเทศไทย

จำนวนชาวจีนในประเทศไทยเป็นข้อจำกัดประเภทหนึ่ง ในการที่รัฐบาลไทยจะเลือกใช้ นโยบายใดนโยบายหนึ่งดังกล่าว ความจริงข้อนี้เห็นได้จากประสบการณ์ของประเทศต่างๆ ในเอเชีย ออสเตรเลีย รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศที่มีจำนวนชาวจีนอยู่ในประเทศไม่เท่ากัน ซึ่งพอสรุปได้เป็น ๓ ประเภท

(ก) ประเทศที่ต้องปล่อยให้วัฒนธรรมจีนเป็นวัฒนธรรมของประเทศอย่างเป็นทางการเช่น สิงคโปร์

(ข) ประเทศที่ต้องการรวมเอาวัฒนธรรมจีนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของประเทศอย่างเป็นทางการ เช่น มาเลเซีย

(ค) ประเทศที่ไม่ยอมรับเอาวัฒนธรรมจีนเป็นส่วนหนึ่งของประเทศอย่างเป็นทางการเช่น ประเทศไทย

สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว จะดูได้จากจำนวนชาวจีนในแต่ละประเทศ ในสามประเทศดังกล่าว ในสิงคโปร์ มีชาวจีนอยู่ ๗๖% ในมาเลเซีย ๓๗.๘% และในประเทศไทย ๑๑.๓%^๖ ประการแรกคือ สิงคโปร์ไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่นได้ เนื่องจากชาวจีนในสิงคโปร์ ได้เปลี่ยนฐานะจากชนกลุ่มน้อยมาเป็นชนกลุ่มใหญ่ในประเทศเสียแล้ว ดังนั้นวัฒนธรรมประจำชาติจำเป็นต้องเป็นวัฒนธรรมจีนไปโดยอัตโนมัติ ส่วนมาเลเซียนั้นปรากฏว่า แม้ชาวจีนจะมีฐานะเป็นชนกลุ่มน้อย แต่ถ้าหากเปรียบเทียบกับชนกลุ่มใหญ่ คือชาวมาเลย์แล้ว จะเห็นว่า มีจำนวนไม่แตกต่างกัน เมื่อไม่นับรวมชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เช่น ชาวอินเดีย ดังนั้น การที่มาเลเซียจะเลือกใช้นโยบายผสมกลมกลืนจึงเป็นไปได้ นอกจากจะใช้นโยบายบูรณาการ ทั้งนี้เพราะชาวจีนในมาเลเซีย มีจำนวนมากเกินกว่าจะผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมได้ มาเลเซียจำเป็นต้องใช้นโยบายบูรณาการในรูปของสังคมที่เรียกว่า Pluralist Society สำหรับประเทศไทยนั้น เนื่องจากมีชาวจีนอยู่จำนวนน้อย จึงปรากฏว่าใช้นโยบายผสมกลมกลืนตลอดมา แต่ถ้าหากพิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้ว ประเทศไทยก็ยังมีโอกาสดีกว่าประเทศทั้งสองดังกล่าว เพราะยังมีสิทธิที่จะเลือกใช้นโยบายใดก็ได้ ถ้าหากเห็นว่าเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าหากประเทศไทยเลือกเอานโยบายบูรณาการแล้ว การ

๖. G.W.Skinner, *Leadership and Power in the Chinese Community of Thailand*, (New York: Cornell University Press, 1958).

วางมาตรฐานในเรื่องนี้ อาจไม่คิดถึงขนาดยอมรับเอาวัฒนธรรมเงินมาเป็นส่วนหนึ่งของชาติเหมือน มาเลเซียก็ได้ มาตรการที่อาจทำได้ คือ ปล่อยให้ชาวเงินยังคงดำรงรักษาวัฒนธรรมของตนเองเอาไว้ โดยยึดหลักที่ว่า วัฒนธรรมของคนแต่ละชาติมีความสำคัญต่อบุคคลของชาติเหมือนกัน

๔.๒ ลักษณะของการเป็นชนกลุ่มน้อยของชาวจีน

สิ่งที่เหมือนกันอีกประการหนึ่งของประเทศในเอเชียอาคเนย์ในเรื่องชนกลุ่มน้อย ก็คือ ชนกลุ่มน้อยในประเทศเหล่านี้รวมทั้งประเทศไทยอาจแบ่งได้ง่ายเป็น ๒ ประเภท ดังที่นายกาย ฮันเตอร์ (Guy Hunter)^๗ แบ่งไว้ดังนี้

ก. ชนกลุ่มน้อยที่เป็นชนพื้นเมือง (Indigenous Ethnic Minority)

ข. ชนกลุ่มน้อยที่อพยพมาจากที่อื่น (Immigrant Racial Minority)

ประเด็นที่รัฐบาลไทยจะต้องพิจารณาประกอบในการเลือกนโยบายผสมกลมกลืนหรือนโยบายบูรณาการ ก็คือ ชาวจีนจัดอยู่ในชนกลุ่มน้อยประเภทสอง คือ เป็นชนกลุ่มน้อยที่มาจากที่อื่นหรือประเทศอื่น ซึ่งแตกต่างจากชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นชนพื้นเมือง เช่น ชาวเขาเผ่าต่างๆ ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างชนกลุ่มน้อย ๒ ประเภทนี้ในความเป็นจริง ชนกลุ่มน้อยอพยพมีวัฒนธรรมแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ในประเทศมากกว่าชนกลุ่มน้อยพื้นเมือง ชนกลุ่มน้อยอพยพมีความรู้สึกผูกพันกับประเทศที่ตนอพยพมา แต่ชนกลุ่มน้อยพื้นเมืองไม่มีความรู้สึกดังกล่าว นอกจากนี้ ชนกลุ่มน้อยอพยพอาจมีวัฒนธรรม “ต่ำกว่า” หรือ “สูงกว่า” วัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ ส่วนชนกลุ่มน้อยพื้นเมือง มักมีวัฒนธรรม “เท่ากัน” หรือ “ต่ำกว่า” เสมอ ดังนั้นปัญหาในการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยพื้นเมือง ชาวจีนในประเทศไทยเป็นชนกลุ่มน้อยอพยพและมีวัฒนธรรมที่ชาวจีนถือว่า “สูงกว่า” วัฒนธรรมไทย เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรืองมาก่อน ดังนั้นมองในแง่นี้ รัฐบาลไทยคงจะได้พบความจริงอีกประการหนึ่งว่า การยึดมั่นในวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวจีนเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่จะต้องพิจารณาดัง ในการเลือกระหว่างนโยบายผสมกลมกลืนกับนโยบายบูรณาการ

๔.๓ ปัจจัยภายในประเทศ

ความจริงปัจจัยภายในประเทศมีหลายอย่างหลายประการที่รัฐบาลจะพิจารณาดัง ในการเลือกเอาระหว่างนโยบายผสมกลมกลืนและนโยบายบูรณาการ แต่ที่จะกล่าวในที่นี้ คือ ความรู้สึก

^๗. Guy Hunter, *op. cit.*, pp. 2-12.

ของชนทั้งสองชนและกัน ระหว่างชาวไทยกับชาวจีน ซึ่งข้อนี้เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ว่า แนวโน้มในการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างชาวจีนกับชาวไทยเป็นอย่างไร หรือทัศนคติที่มีต่อกันและกันเป็นอย่างไรนั่นเอง

สำหรับความคึกในเรื่องนี้มียุ่ที่ว่า การผสมกลมกลืนชาวจีนในประเทศไทยจะเป็นไปได้เพียงใใดนั้นขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อกันระหว่างชาวไทยกับชาวจีนเป็นสำคัญ ก่อนที่รัฐบาลตกลงจะใช้นโยบายผสมกลมกลืนหรือนโยบายบูรณาการ รัฐบาลต้องศึกษาเรื่องการยอมรับซึ่งกันและกันให้รู้แน่นอนเสียก่อน ทั้งนี้เพราะการศึกษาถึงเรื่องนี้ โดยนักปราชญ์ชาวต่างประเทศยังแสดงให้เห็นว่า การยอมรับซึ่งกันและกันเป็นเรื่องของปัจเจกชนมากกว่าเป็นเรื่องของกลุ่ม ดังนั้นการผสมกลมกลืนกันจึงเป็นเรื่องระหว่างบุคคลต่อบุคคล มากกว่าเป็นเรื่องระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม และนักปราชญ์ชาวต่างประเทศยังได้ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงอีกว่า ส่วนใหญ่ทั้งชาวจีนและชาวไทยยังไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกันเสียอีก

ผลของการศึกษาโดยนักปราชญ์ชาวต่างประเทศดังกล่าว เป็นผลจากการศึกษาในเรื่องนี้เมื่อหลายปีมาแล้ว ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาในเรื่องนี้เพิ่มเติมอีกแต่อย่างใด จึงยังไม่เป็นที่ทราบกันว่า การยอมรับซึ่งกันและกันของชาวไทยและชาวจีนได้วิวัฒนาการไปในแง่บวกหรือแง่ลบ ดังนั้นจึงจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องศึกษาเรื่องนี้ประกอบการตัดสินใจใช้นโยบายผสมกลมกลืน หรือนโยบายบูรณาการในอนาคตด้วย

๔.๔ ปัจจัยภายนอกประเทศ

บทเรียนในอดีตของประเทศไทยเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย อันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกประเทศนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนกับกลุ่มชาวจีนในประเทศไทย เป็นสำคัญ นั่นคือถ้าหากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนกับกลุ่มชาวจีนในประเทศไทย หรือกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลโดยทั่วไปเป็นไปในทางบวก หรือความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ชาวจีนในประเทศไทย ก็จะมีแนวโน้มในการรักษาและภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ถ้าหากความสัมพันธ์เป็นไปในแง่ลบ ชาวจีนในประเทศไทยก็มักจะถูกผสมกลมกลืนได้ง่าย

๗. *Ibid.*, pp. 56-51.

๘. G.W. Skinner, *Chinese Society in Thailand: An Analytical History*, (New York: Cornell University Press, 1957).

ดังนั้น จึงจำเป็นที่รัฐบาลไทยจะต้องศึกษา "การเมืองของโลก" ประกอบการพิจารณาเลือกใช้นโยบายผสมกลมกลืน หรือนโยบายบูรณาการต่อชาวจีนในประเทศไทยด้วย เนื่องจากปัจจัยภายนอกประเทศมีส่วนสำคัญมาก โดยเฉพาะชาวจีน ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยอพยพมาจากประเทศจีน แนวโน้มที่จะกลับคืนไปสู่ประเทศจีนและดำรงรักษาวัฒนธรรมจีนรวมทั้งความรู้สึกเป็นจีน ย่อมจะมีมากกว่าชนกลุ่มน้อยพื้นเมือง

เท่าที่เหตุการณ์ได้คลี่คลายออกมาในปัจจุบันเกี่ยวกับปัจจัยภายนอก มีแนวโน้มแสดงว่าประเทศจีนและกลุ่มชาวจีนในประเทศไทย น่าจะมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่งจะนำไปสู่การธำรงรักษาวัฒนธรรมจีนเอาไว้ในอนาคต ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากปัจจัยภายนอกแล้ว อาจจะพอกล่าวได้ว่านโยบายของรัฐบาลไทยควรเป็นไปในรูปบูรณาการมากกว่า

๔.๕ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม

ที่แล้ว ๆ มาปรากฏชัดว่า ในการพิจารณานโยบายเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย รัฐบาลคำนึงแต่เฉพาะปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง หรือความมั่นคงปลอดภัยของประเทศเป็นสำคัญ ดังนั้น มาตรการต่าง ๆ จึงก่อให้เกิดความรู้สึกในหมู่ชาวจีนว่า พวกตนเป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาของรัฐบาลไทยเท่าใดนัก นอกจากนั้น มาตรการต่าง ๆ ในการผสมกลมกลืนก็เป็นเพียงรูปแบบ เช่น การแปลงสัญชาติก็เป็นเพียงทำให้ชาวจีนเป็นไทยในนามเท่านั้น แต่ความจริงในทางปฏิบัติ ชาวจีนก็คงยังมีความรู้สึกเป็นชาวจีนอยู่ตลอดเวลา และการแปลงสัญชาติบางครั้งก็เกิดจากความจำเป็นที่จะได้รับประโยชน์บางประการ มากกว่าจะเป็นการแปลงสัญชาติในความหมายถูกผสมกลมกลืนอย่างแท้จริง

ในด้านการศึกษาก็เช่นกัน ควรจะมีการกำหนดหลักสูตรสำหรับโรงเรียนจีนให้แน่นอนมากกว่าการควบคุมในทางกฎหมายดังที่เคยปฏิบัติมา ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรปล่อยให้มิเสรีในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวความต้องการของผู้เรียน มากกว่าการจำกัดความอยากรู้ยากเห็นในด้านการศึกษา แต่เท่าที่มีการควบคุมในอดีต เป็นเรื่องของการเมืองมากกว่า ดังนั้น เมื่อสถานการณ์คลี่คลายออกมาดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การศึกษาของชาวจีนจึงเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องใช้มาตรการใหม่ ไม่ว่าจะรัฐบาลจะใช้นโยบายผสมกลมกลืนหรือนโยบายบูรณาการ

ปัญหาสำคัญในเรื่องนี้ คือ การที่จะต้องศึกษาให้ทราบถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม และกำหนดมาตรการที่สอดคล้องกันในเรื่องเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เช่น ในทาง

การเมืองเป็นนโยบายให้แปลงสัญชาติ ก็ต้องดูว่ามีการสร้างบรรยากาศทางสังคมให้ยอมรับคนที่แปลงสัญชาติด้วยหรือไม่

สำหรับในทางเศรษฐกิจนั้น มาตรการที่เคยดำเนินการมาแล้ว ชี้ให้เห็นชัดว่า แม้จะพยายามให้ชนวจีนมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจมากเพียงใดก็ตาม แต่ก็ล้มเหลว รัฐบาลจึงนำมาคำนึงต่อไปว่า การใช้มาตรการทางลบ เช่น การจำกัดอาชีพ และการกีดกันอย่างอื่น เป็นเรื่องที่ควรยุติไว้หรือยัง นอกจากนั้น ควบคุมกฎหมายที่ใช้ควบคุม รัฐบาลแน่ใจได้หรือว่า จะไม่มีช่องโหว่และมีการบังคับใช้กฎหมายได้ผลจริงจังเพียงใด? ส่วนอีกด้านหนึ่งก็คือ การส่งเสริมชาวไทยให้มีความสามารถทางเศรษฐกิจ ปรากฏว่าล้มเหลวเช่นกัน ผู้เขียนเห็นว่า ถ้ารัฐบาลให้ความสนใจในแง่บวก คือ ส่งเสริมคนไทยอย่างมีประสิทธิภาพจริง ๆ จะแก้ปัญหาการมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีนได้ดีกว่า การใช้มาตรการในทางลบ โดยกีดกันชาวจีนโดยประการต่าง ๆ นานา

กล่าวโดยสรุปในเรื่องนี้ ก็คือ มาตรการในรูปควบคุมกฎหมายย่อมจะใช้ไม่ได้ผล ถ้าหากสภาพสังคมไม่พร้อมที่จะเชื่อฟังกฎหมาย ดังนั้น จึงควรพิจารณาถึงความจริงทางสังคมมากกว่า ทั้งนี้ เพราะกฎหมายไม่อาจป้องกัน หรือส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมบางอย่างเสมอไป

ปัจจัยทั้ง ๕ ประการดังกล่าวมาแล้วนั้น เป็นเพียงตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า การที่รัฐบาลจะเลือกใช้นโยบายอย่างไรกับชาวจีนในประเทศไทยต่อไป ควรศึกษาถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้มาก โดยใช้วิธีการศึกษาแบบวัตถุวิสัย (Objective) เสียก่อน แต่การที่จะวางนโยบายทางการเมืองนั้นเป็นเรื่องที่มหัศจรรย์ ทั้งนี้ เพราะการศึกษาในอดีต โดยมากเป็นวิธีการศึกษาแบบอัตวิสัย (Subjective) ผลที่ได้จึงแคบไม่กว้างขวาง ทำให้การวางนโยบายและการใช้มาตรการไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะเริ่มด้วยอคติเสียก่อน

นอกจากข้อเท็จจริง ซึ่งจะช่วยให้รัฐบาลเลือกดำเนินนโยบายต่อชาวจีนอย่างเหมาะสมในอนาคตแล้ว สิ่งที่จะต้องพิจารณากันต่อไป คือ แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งในระยะหลัง ๆ นี้ นักมานุษยวิทยาส่วนมากเสนอความคิดเห็นไว้ว่า วัฒนธรรมทุกอย่างในโลก ควรปล่อยให้คงอยู่ โดยถือว่าแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีค่าต่อบุคคลที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมนั้น ๆ และเป็นสิ่งที่ได้รับการสะสมและถ่ายทอดกันเป็นเวลานานบุคคลย่อมชินกับวัฒนธรรมของตนและรู้สึกสบายใจที่จะประพฤติปฏิบัติหรืออยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมของตน ดังนั้นวัฒนธรรม จึงมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อบุคคลที่เกิดมาในวัฒนธรรมนั้น ๆ แนวความคิดแบบนี้ จึงปฏิเสธการผสมกลมกลืนวัฒนธรรม (Assimilation) โดยมองเห็นว่าการผสมกลมกลืนเป็นการทำลายสิ่งที่มีคุณค่าซึ่งมนุษยชาติ ได้สร้างขึ้นมา แนวความคิดแบบนี้ จึง

เป็นแนวความคิดที่ไม่เจือปนกับการคำนึงถึงปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจ เป็นแนวความคิดที่ให้
คุณค่าต่อวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นสมบัติของมนุษยชาติ โดยส่วนรวม เป็นแนวความคิดที่ไม่คำนึงถึง
การแบ่งเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และอุดมการณ์ทางการเมือง เพราะเป็นการมองมนุษยชาติ
โดยส่วนรวม

เรื่องนี้สำคัญมาก ในการที่จะนำมาพิจารณาเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย เพราะเป็นสมมติ
ฐานสำคัญในการที่รัฐบาลจะตัดสินใจเลือกเอาระหว่างนโยบายผสมกลมกลืนกับนโยบายบูรณาการ
กล่าวโดยย่อก็คือ รัฐบาลจะให้ความสำคัญต่อแนวความคิดเรื่องวัฒนธรรมของมนุษยชาติ มากกว่า
เหตุผลทางการเมืองและเศรษฐกิจหรือไม่?

ในด้านประชาชนก็เหมือนกัน เราจะเห็นได้ชัดว่า คนไทยบางพวกเห็นว่า ควรปล่อยให้
ชาวจีนรักษาวรรณธรรมของตนเองไว้ คนไทยพวกนี้เป็นพวกที่มีสมมติฐานเหมือนนักมานุษยวิทยา
ในแง่ที่ให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมเหนือเหตุผลอื่น ๆ ส่วนคนไทยอีกพวกหนึ่งให้ความสำคัญต่อ
เหตุผลทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศมากกว่า จึงเห็นว่าชาวจีนเมื่อมาอยู่เมืองไทยควรสละ
ละทิ้งวัฒนธรรมของตนเสีย

ปัญหาเรื่องนี้เป็นปัญหามูลฐาน ที่จะต้องตัดสินใจกัน ก่อนที่รัฐบาลจะเลือกใช้นโยบาย
ต่อชาวจีน นั่นคือเราจะให้ความสำคัญต่อทัศนคติมากกว่ากัน ถ้าหากรัฐบาลและประชาชนส่วนใหญ่
เห็นด้วยกับนักมานุษยวิทยาในเรื่องวัฒนธรรม ย่อมเป็นของแน่นอนว่า รัฐบาลจะต้องใช้นโยบาย
บูรณาการ (Integration) แต่ถ้าทั้งรัฐบาลและประชาชนส่วนใหญ่ยังถือว่า ผลประโยชน์ของชาติ
ในทางการเมืองและเศรษฐกิจสำคัญกว่า รัฐบาลก็ไม่มีทางเลือกนอกจากจะต้องใช้นโยบายผสม
กลมกลืน (Assimilation)

บัณฑิต อ่อนคำ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์